

Αποδεχόμεθα την Ομοσπονδία και ως Εκκλησία

Ο Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος Β'
διαπιστώνει ότι το ενιαίο κράτος είναι πλέον ουτοπία



Συνέντευξη στους
Πόλα Σποντα και
Απόστολο Τομαρά

Ο Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος έχει κατά νου το δικό του σχέδιο Β, το δικό του «όραμα», σε περίπτωση αδιεξόδου στο Κυπριακό που δεν είναι άλλο από το κλείσιμο των διόδων με τα κατεχόμενα. Πιστεύει πως είναι πλέον ουτοπία η εμμονή στο ενιαίο κράτος, θεωρώντας πως έχει χαθεί ανεπιστρεπτί το αγωνιστικό φρόνημα του λαού. Στη συνέντευξή του στην «Κ», εκφράζει τη βεβαιότητα πως δεν πρόκειται να προκύψει θετικό αποτέλεσμα από τις συνομιλίες. Επαναφέρει τα περί ισοπέδωσης του Υπουργείου Παιδείας, κάνει λόγο για κατάπτωση της παιδείας του τόπου και διαμηνύει πως η Εκκλησία δεν πρόκειται να σιωπήσει, αλλά θα βρίσκεται σε εγρήγορση. Προβλέπει, μάλιστα, πως η αλλαγή των βιβλίων της ιστορίας θα μετατραπεί σε μπούμερανγκ γι' αυτούς που θα την επιχειρήσουν. Ο Μακαριότατος εμμένει στις θέσεις του για τη φορολόγηση της εκκλησιαστικής περιουσίας και δηλώνει πως τερμάτισε το διάλογο με την κυβέρνηση.

Μακαριότατε, είναι βέβαιο πως θα συνεχίσετε τις παρεμβάσεις σας στο Κυπριακό, υπό το φως και της νέας προσπάθειας με τις απευθείας συνομιλίες. Πόσο συμφιλιωμένος είστε με την ιδέα της διζωνικής δικοινοτικής ομοσπονδίας;

Ενδόμυχα, ήμουν και είμαι υπέρ του ενιαίου κράτους, γιατί πιστεύω ότι αυτό θα εξυπηρετήσει τον κυπριακό λαό. Επειδή όμως ολόκληρη η πολιτική ηγεσία έχει αποδεχθεί την ομοσπονδία, η Εκκλησία έκαμε κάποια αβαρία, για να μην διχάσει το λαό και την αποδέχθηκε. Ο μακαρίτης ο Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος επί 30 ολόκληρα χρόνια ούτε για ένα δευτερόλεπτο δεν αποδέχθηκε την ομοσπονδία, την οποία θεωρούσε καταστροφική και ότι θα υποχρέωνε τον κυπριακό ελληνισμό να ξεριζωθεί από τη γη των πατέρων του.

Είναι όμως θέμα αβαρίας τελικά ή ρεαλιστικής προσέγγισης η αποδοχή της ομοσπονδίας;

Μπορείτε να το πείτε -και το δέχομαι, ότι εδώ που φθάσαμε δεν μπορούμε να πάμε στο ενιαίο κράτος, είναι ουτοπία να το πιστεύει κανείς, εκτός αν αποφασίσουμε όλοι μαζί κάτι διαφορετικό. Δυστυχώς, ο λαός μας ρέπει πλέον προς την καλοπέραση, έχει χαθεί ανεπιστρεπτί εκείνο το αγωνιστικό φρόνημα που υπήρχε τον καιρό του αγώνα του 1955.

Προτίθεσθε να ενεργήσετε ως Εκκλησία προς την κατεύθυνση αυτή; Να συμβάλετε στην ενδυνάμωση του φρονήματος;

Νομίζω ότι δεν υπάρχει επιστροφή. Και ένας από τους λόγους, για τους οποίους η Εκκλησία θεώρησε ότι έπρεπε να δεχθεί την ομοσπονδία, ήταν ακριβώς αυτός. Θα πρέπει τόσο η Εκκλησία όσο και η πολιτική μας ηγεσία να συμβάλουν στην αναβάπτιση του εθνικού φρονήματος του λαού μας. Αν, ιδιαίτερα η κυβέρνηση, δεν προσπαθήσει προς αυτή την κατεύθυνση, τότε ματαιοπονούμε.

Αναμένετε εσείς κάτι τέτοιο από την κυβέρνηση Χριστόφια;

Ασφαλώς, όχι. Δεν περιμένω κάτι τέτοιο, αλλά τουλάχιστον να γίνει μία σωστή και λειτουργική ομοσπονδία, γιατί αν παρ' ελπίδα η λύση δεν είναι λειτουργική, ο ελληνικός κυπριακός λαός θα φύγει από την Κύπρο και το νησί θα τουρκοποιηθεί. Οι μόνοι που θα μείνουμε θα είμαστε εμείς, η Εκκλησία, οι κληρικοί, για να κλαίμε τη μοίρα μας, όπως συνέβη στην Κωνσταντινούπολη.

Μακαριότητα, μπορείτε να συμβιβαστείτε με απόψεις όπως αυτή της εκ περιτροπής προεδρίας;

Πιστεύω ότι δεν θα δουλέψει. Αν μείνουν μάλιστα εδώ και έποικοι, θα είναι θέμα χρόνου να γίνουν περισσότεροι από εμάς, αφού η κάθε οικογένεια εποίκων αποκτά και από καμιά δωδεκάδα παιδιά.

Η κριτική σας επί της νέας διακυβερνήσεως έχει γίνει ακόμη πιο καυστική. Πείτε μας με ειλικρίνεια. Έχετε εμπιστοσύνη στους χειρισμούς Χριστόφια στο Κυπριακό;

Εμείς του ευχηθήκαμε και είπαμε ότι θα του παράσχουμε την υποστηριξή μας στις συνομιλίες, ώστε απερίσπαστα να εργαστεί για μια σωστή λύση. Βέβαια, δεν έχουμε τώρα προσωπική ενημέρωση. Ότι δούμε και ό,τι ακούσουμε από τα ΜΜΕ. Παρακολουθούμε όμως τις εξελίξεις. Η άποψή μας είναι να προσπαθήσει, παρόλο που πιστεύουμε ότι δεν θα υπάρξει συμφωνία, λόγω των μαξιμαλιστικών θέσεων της Άγκυρας. Αν υπάρξει κάτι, πρέπει να είναι λειτουργικό, για να είναι και βιώσιμο.

Ακούγεστε να διατυπώνετε παράπονο για έλλειψη ενημέρωσης. Όμως, Μακαριότητα, πριν από μερικές βδομάδες, όταν συναντήσατε τον πρόεδρο της δημοκρατίας είχατε εκφράσει τη μέγιστη ικανοποίησή σας, λέγοντας μάλιστα πως ο κ. Χριστόφιας σας είχε εκμυστηρευτεί πράγματα που δεν θα έπρεπε να πει σε άλλο άτομο. Σημειωτέον, πάντως, πως ο ίδιος δεν θυμάται να σας είχε εκμυστηρευτεί κάτι σημαντικό.

Εν πάση περιπτώσει, εκείνο που συζητήσαμε ήταν ότι θα παραμείνει εντός των κανονικών πλαισίων, δεν θα κάνει καμιά έκπτωση και δεν θα δεχθεί τα δύο κράτη, όπως επιθυμεί η τουρκική πλευρά. Μας υποσχέθηκε ότι δεν θα δεχθεί τη λεγόμενη παρθενογένεση ούτε στρατεύματα με επεμβατικά δικαιώματα. Αν μείνει μέσα σ' αυτά τα πλαίσια, δεν έχουμε λόγους να είμαστε αντίθετοι. Αλλά αν ξεφύγει, νομίζω ότι η όποια συμφωνία δεν θα είναι λειτουργική και κατ' επέκταση ούτε βιώσιμη.

Με τις δηλώσεις που κάνετε για κλείσιμο των οδοφραγμάτων, δίνετε την εντύπωση πως επιχειρείτε να τραβήξετε καταστάσεις στα άκρα...

Δεν είπα να κλείσουν τα οδοφράγματα.

Υπό κάποιες προϋποθέσεις.

Ακριβώς. Είπα, αν υπάρξει τέλμα στις συνομιλίες, αν συνεχιστεί η εισροή εποίκων και φθάσουμε σε επικίνδυνα σημεία, αν δεν υπάρξει ελπίδα συμφωνίας για τίποτα, δεν πρέπει να μείνουμε απαθείς. Πρέπει η κυβέρνηση και ο λαός μας να έχουν ένα όραμα, γι' αυτό και πρέπει να το καταστήσουμε σαφές στην Ε.Ε., πρώτα απ' όλα, ότι η Κύπρος τουρκοποιείται. Να το διαμηνύσουμε στην Ε.Ε. που διεξάγει ενταξιακές διαπραγματεύσεις με την Τουρκία. Να ενημερώσουμε τα Ηνωμένα Έθνη, τις μεγάλες Δυνάμεις και να τους πούμε ότι δεν έχουμε άλλη επιλογή από το κλείσιμο των διόδων. Αν εξαντλήσουμε όλα τα περιθώρια και δεν γίνει τίποτα, ποιο είναι το όραμα της κυβέρνησης; Ποιο είναι το δικό μας όραμα;

Μα, στην περίπτωση των οδοφραγμάτων, Μακαριότατε, δημιουργήθηκε ένα καθεστώς που διέπεται από κοινοτικούς κανονισμούς. Ποιος θα τείνει ευήκοον ους;

Αν στην έκκληση που θα απευθύνουμε, δεν τείνουν ευήκοον ους, η Κύπρος πρέπει να μείνει και να τουρκοποιηθεί;

Λειτουργεί εκείνη η Συμβουλευτική Επιτροπή που είχατε συγκροτήσει για το Κυπριακό;

Λειτουργεί. Δέχομαι επί καθημερινής βάσεως αρκετά πρόσωπα που αγαπούν τον τόπο και ακούω τις απόψεις τους. Βεβαίως.

Φαίνεται ότι μάλλον θα ήσασταν λιγότερο ανήσυχος, εάν εκλεγόταν ο Ιωάννης Κασουλίδης που είχατε στηρίξει δημοσίως για την προεδρία, παρά ο Δημήτρης Χριστόφιας.

Αυτό δεν μπορεί να το ξέρει κανείς. Δεν έχω προορατικό χάρισμα, για να γνωρίζω αν θα ήταν καλύτερος ή χειρότερος. Εν πάση περιπτώσει, είχα υποστηρίξει τον κύριο Κασουλίδη, λόγω ιδεολογικής τοποθετήσεως. Δεν είχα τίποτε προσωπικό με τον κ. Χριστόφια.

Πεύκιος και Συλικιώτης ισοπέδωσαν την Παιδεία!

Επειδή κάνατε προηγουμένως χρήση του όρου «εκπτώσεις», μήπως θεωρείτε πως στα θέματα της Παιδείας συντελείται ήδη μια πρώτη έκπτωση;

Η ισοπέδωση του Υπουργείου (δεν θέλω να υπεισέλθω σε λεπτομέρειες, αλλά αν το θελήσουν θα το πράξω) είχε αρχίσει με το μακαρίτη τον Πεύκιο Γεωργιάδη και με το Νεοκλή Συλικιώτη ως σύμβουλο. Νομίζω ότι τα σχολεία μας έχουν ξεφύγει από την σωστή εκπαιδευτική πορεία. Αν συνεχιστεί αυτή η κατάπτωση, θα γίνει χάλια η παιδεία μας στην Κύπρο. Και πρέπει να αντιληφθούμε ότι η Κύπρος δεν έχει την πολυτέλεια της Ευρώπης ή της Αμερικής. Είμαστε υπό ημικατοχή και αυτό δεν πρέπει να μας διαφεύγει. Τα ιδιωτικά σχολεία έχουν ένα πολύ καλύτερο επίπεδο από τα δημόσια. Και αυτός είναι ένας από τους λόγους, για τους οποίους είπαμε πως θα προχωρήσουμε ως Εκκλησία στην ίδρυση σχολείων σε όλες τις βαθμίδες, με στόχο να κάνουμε μια υποδειγματική παιδεία.

Λέτε για τα ιδιωτικά σχολεία. Μόλις πρόσφατα, ωστόσο, προκλήθηκε σάλος με αφορμή εκδήλωση για την Κυπριακή Ανεξαρτησία στην Αγγλική Σχολή.

Είμαι ενήμερος. Εξαιρείται όμως η Αγγλική Σχολή. Εννοούμε τα σχολεία που έχουν ιδρύσει Κύπριοι και τα οποία διατηρούν ένα καλό επίπεδο. Εκείνο που έχω πληροφορηθεί είναι ότι στην ιστορία που θέλουν να αλλάξουν, ένα από τα σημεία που επιδιώκουν να εμπεδώσουν είναι ότι για τις διακοινοτικές ταραχές του 1963 ευθυνόμαστε εμείς και όχι οι Τούρκοι, πως εμείς σκοτώσαμε αρκετούς Τούρκους και είμαστε οι υπαίτιοι αυτής της καταστροφής. Όλα αυτά όμως ήταν έργο των Άγγλων, οι οποίοι και είχαν τροχοδρομήσει τις ταραχές.

Μακαριότατε, τα βιβλία της ιστορίας δεν έχουν γραφτεί ακόμη ούτε καν άρχισαν οι σχετικές διαδικασίες. Εσείς επικαλείστε πληροφορίες που ακούτε απ' εδώ και απ' εκεί.

Αυτά συζητούνται και αυτά ήταν έτοιμοι να τα βάλουν κάτω και να καταγραφούν. Εμείς θέλουμε να τους προλάβουμε και να τους πούμε ότι αυτή η γραμμή είναι απαράδεκτη και δεν πρόκειται να σιωπήσουμε και να περάσουν όλα αυτά απαρατήρητα.

Καλά, αν λεχθεί για παράδειγμα στα παιδιά ότι έγιναν ορισμένα έκτροπα και από δικής μας πλευράς, θα σας ενοχλούσε;

Όχι, αλλά αν μας πουν ότι εμείς είμαστε οι υπαίτιοι εκείνων των ταραχών και εκείνα τα γεγονότα ήταν που οδήγησαν στην εισβολή, αυτό ασφαλώς δεν είναι η ιστορική αλήθεια.

Έχετε πει ότι θα καλέσετε τους μαθητές να πετάξουν τα βιβλία, αν θεωρήσετε ότι υπάρχει πρόβλημα παραχάραξης της ιστορίας. Οι αντιδράσεις σας θα εξαντληθούν σ' αυτό;

Εύχομαι να μην γίνει παραχάραξη. Θέλω να πιστεύω ότι η κυβέρνηση, την οποία πιστώνω με κάποια ευαισθησία και υψηλή νοημοσύνη, παίρνει τα μηνύματα και θα σταματήσει, προτού είναι αργά. Είμαι σίγουρος όμως ότι αν επιμείνουν, θα τους γίνει μπούμερανγκ αυτή η αλλαγή, δεν πρόκειται να τους ωφελήσει. Αν φθάσουμε μέχρις εκεί, τα παιδιά δεν χρειάζονται να πάρουν το έναυσμα από εμάς, θα ενεργήσουν από μόνα τους.

Αυτό ακούγεται ως προειδοποίηση.

Ε, αν θέλετε.

Στα οικονομικά της Αρχιεπισκοπής, μπήκε τελικά μια τάξη;

Πιστεύω, ναι. Μπήκαν αρκετές δικλίδες ασφαλείας, ώστε να μην μπορεί να κάνει ό,τι θέλει ο Αρχιεπίσκοπος ή οι Μητροπολίτες ή οι Ηγούμενοι. Οι αποφάσεις πλέον είναι συλλογικές.

Συνεχίσατε το διάλογο με τον υπουργό Οικονομικών για τη φορολόγηση της εκκλησιαστικής περιουσίας, μετά την πρόσφατη σύγκρουση;

Το διάλογο με τον υπουργό Οικονομικών τον σταματήσαμε εμείς, διότι αντιλήφθηκα ότι έχουμε μεγάλη διάσταση απόψεων. Εμείς θέλουμε καλές σχέσεις με την κυβέρνηση, αλλά είχαμε κάνει μια συμφωνία με την προηγούμενη κυβέρνηση που έμεινε στα συρτάρια και κακώς δεν στάληκε στη Βουλή για επικύρωση. Θα θέλαμε εκείνη τη συμφωνία να την υλοποιήσει η παρούσα κυβέρνηση. Αν δεν θέλει να την υλοποιήσει, θα αναμένουμε υλοποίησή της επί άλλης κυβερνήσεως. Η Εκκλησία δεν «πεθαίνει». Ας υλοποιηθεί η συμφωνία ύστερα από 5 χρόνια, δεν χάθηκε ο κόσμος. Δεν αρνούμαστε να πληρώνουμε φόρους και αν κάπου νομίζουμε ότι η Εκκλησία φορολογείται αδίκως, δεν θα διστάσουμε να προσφύγουμε στη δικαιοσύνη. Μελετούμε και αυτό το ενδεχόμενο.

Από το καλοκαίρι υπάρχει ένα θέμα με το νερό Άγιος Νικόλαος. Βρίσκεται εκτός αγοράς για μεγάλο χρονικό διάστημα. Διαπιστώσατε να προκύπτουν ευθύνες;

Η εμφιάλωση του νερού ανήκει στην ΚΕΟ που είναι δημόσια εταιρεία. Δεν είναι δική μας, αλλά έχουμε βεβαίως την πλειοψηφία των μετοχών ως Εκκλησία. Εμάς πάνω απ' όλα μας ενδιαφέρει η υγεία του λαού και έχουμε πει ότι δεν θα ξεκινήσει η εμφιάλωση, παρά μόνο όταν επιλυθεί το πρόβλημα, για το οποίο είχε σταματήσει η παραγωγή. Δεν επιθυμούμε την προμήθεια της αγοράς με μολυσμένο νερό. Συνεπώς, θα πρέπει να είμαστε πολύ προσεχτικοί. Στην περίπτωση που το νερό εκεί είναι μολυσμένο, η εντολή που έχει δοθεί είναι να αναζητήσουν νερό κάπου αλλού και να κάνουν νέα γεώτρηση. Δεν είναι το πρωτεύον, ποια ζημιά θα υποστεί η εταιρεία. Αυτό που μας ενδιαφέρει είναι η υγεία του λαού.

ΞΕΧΩΡΙΣΤΟ

Δεν ήρθε η ώρα να συνταξιοδοτηθώ

Με την ευκαιρία της συμπλήρωσης, την περασμένη Τρίτη, δύο ετών Αρχιεπισκοπικής διακονίας, υπενθυμίσαμε στον Προκαθήμενο της Εκκλησίας της Κύπρου, ότι -όταν ήταν ακόμα μητροπολίτης Πάφου- είχε δηλώσει ότι κάποια στιγμή θα «συνταξιοδοτηθεί» και τον ρωτήσαμε κατά πόσον ισχύει ακόμα αυτή του η δήλωσή. Μας απάντησε ως εξής: «Αυτό δεν είναι της ώρας. Μπροστά μου έχω έργο να επιτελέσω και όταν θα έλθει η ώρα θα το μάθετε».